

Knjižničarske kompetencije: Pogled na razvoj profesije /Dijana Machala. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015.

Lukačević, Srđan

Source / Izvornik: **Knjižničarstvo : glasnik Društva bibliotekara Slavonije i Baranje, 2015, 19, 205 - 208**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:206:160889>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[RGISKO - Repository of the City and University Library Osijek](#)

**KNJIŽNIČARSKE KOMPETENCIJE : POGLED NA RAZVOJ PROFESIJE / DIJANA
MACHALA. ZAGREB : HRVATSKA SVEUČILIŠNA NAKLADA : NACIONALNA I
SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA, 2015.**

Godina XIX
Broj 1-2
2015

Srđan Lukačević

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek
slukacevic@gskos.hr

Autori knjižničarskih djela uglavnom su se u Hrvatskoj bavili knjižnicama kao ustanovama, dok je o knjižničarskoj profesiji, a osobito o knjižničarskim kompetencijama vrlo malo ili povremeno pisano. Knjižničarske kompetencije : pogled na razvoj profesije dr. sc. Dijane Machala djelo je u kojemu se na uistinu zanimljiv te u nas prvi put napisan povijesni pregled razvitka profesije nadovezuje tekst u kojemu je autorica uspješno ponudila odgovore na pitanja kako danas, u 21. stoljeću, kad su gotovo sve profesije suočene s krizom identiteta, knjižničarska profesija može utvrditi svoje ciljeve i zadaće te nastaviti djelovati. Machalini se zaključci temelje na ozbiljnom i korektno provedenom istraživanju čije je koncipiranje i izvođenje argumentirano obrazloženo, dosljedno i zanimljivo opisano. Djelo je podjednako važno kako knjižničarima tako i sveučilišnim nastavnicima knjižničarstva i informacijskih znanosti. Dijana Machala zaposlena je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici kao voditeljica nacionalnoga programa trajne izobrazbe knjižničara u okviru projekta Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj. Sudjelovala je u brojnim stručnim programima razvoja knjižničnih usluga te je urednica i autorica brojnih stručnih i znanstvenih radova iz područja primjene informacijske tehnologije u knjižničarstvu i programima trajne izobrazbe.

KNJIŽNIČARSTVO

Glasnik
Društva
knjižničarstva
Slavonije
i Baranje

Iako se kompetencijski pristup knjižničarstvu u anglosaksonskim dijelovima svijeta sustavno razvija još od 30-ih godina 20. stoljeća, hrvatsko je knjižničarstvo tim smjerom u obrazovanju i formiranju profesije krenulo tek krajem prvoga desetljeća 21. stoljeća. Autorica ovom knjigom prvo daje sustavni prikaz i analitički pregled promišljanja u području razvoja knjižničarske profesije; od definiranja i prikaza vrsta kompetencija, preko kronološkog pregleda razvoja knjižničarstva i knjižničarskih kompetencija, zatim obrazlaže primjenu kompetencijskoga pristupa u ovom polju te načine usvajanja i usavršavanja knjižničarskih kompetencija, da bi se u završna tri poglavlja fokusirala na stanje u Hrvatskoj kroz provedena istraživanja i ponudila modele razvoja i primjene ovoga pristupa u našoj sredini.

Također, podsjeća nas kako je uloga knjižničara tradicionalno vezana uz razvoj knjižnica kao mjesta na kojima se pohranjuju i čuvaju knjige, odnosno pisana riječ. Međutim, napretkom tehnologije, informatičke i informacijske pismenosti knjižničarstvo je postalo priznato kao profesija kojoj se nagovještava zavidan razvoj u budućnosti. Razvoj donosi i brojne odgovornosti na koje knjižničari moraju odgovoriti stalnim učenjem stječući kompetencije i profesionalne značajke. Kompetencije, važne za knjižničarsku profesiju, usvajaju se tijekom formalnoga obrazovanja, ali i tijekom brojnih stručnih skupova, okruglih stolova, konferencija i slično. Knjižničari se stalno propituju koja su im profesionalna i generička znanja potrebna kako bi što uspješnije odgovorili na zahtjeve korisnika, odnosno opstali na tržištu. Nakon razdoblja u kojem je bilo potrebno definirati metode i postupke obrade, prikupljanja, arhiviranja i davanja na korištenje knjižnične građe, definirati zakonske okvire djelovanja, došlo je vrijeme kada knjižnice nastoje očuvati etički i profesionalni status sukladno potrebama društva u kojem djeluju.

Autorica ističe kako profesionalni odnos, knjižničar – korisnik, nužno započinje s etičkim pitanjima. Kodeks profesionalne etike zapravo je ono što razdvaja profesionalne od neprofesionalnih zanimanja. Spomenuto nikada nije bilo važnije budući da omogućeni pristup informacijama, a samim time i knjižnice nikada prije nisu toliko utjecale na odluke koje pogađaju svaki segment društva. Da bi zaštitile korisnike i zadržale profesionalnu komunikaciju, knjižnice nužno moraju razviti vlastiti etički kodeks. Uz kodekse i njihovu provedbu ide i uvjerenje da svaka profesija podrazumijeva posebna i vrijedna znanja i vještine, kao i uvjerenje da je svaka profesija specifična i

složena te da je mogu obavljati samo kvalificirani pojedinci. Navedeno vrijedi i za knjižnice. Također, da bi ispunili svoju društvenu odgovornost, knjižničari nisu dužni samo staviti na raspolaganje svoje znanje i pružati stručne usluge, nego su odgovorni za unapređenje same knjižnice poštujući pravila komunikacije uz stalno nadograđivanje svojih znanja i vještina. Knjižničari u komunikaciji s korisnicima prezentiraju knjižnicu, a samim tim preuzimaju odgovornost za stručnost, standarde ponašanja i predstavljanje profesije. Budući da je obrazovanje knjižničara standardizirano i zahtjevno, pojedinci se na sličan način upoznaju s vrijednostima i očekivanjima u budućem poslu. Svaki djelatnik mora biti u tijeku s razvojem teorije i prakse u knjižničarstvu, mora ustrajati na permanentnom učenju i obrazovanju te ustrajati na cjeloživotnom učenju. Navedeno je potrebno kako bi se korisnicima pružile aktualne i kompetentne usluge te na komunikacijski primjeren način odgovorilo na njihove zahtjeve. Naime, neke situacije u životu većini ljudi nisu ugodne i mnogi nisu sigurni kako se treba ponašati. Rezultat su toga osjećaj napetosti, sniženo samopoštovanje, a ponekad dolazi do nepotrebnih sukoba. Rješenje tome mogla bi biti asertivnost. Asertivne kompetencije koje bi knjižničari trebali razvijati odnose se na aktivno slušanje, poštivanje drugih, ali i traženje istoga za sebe, konkretan i direktan govor, preuzimanje odgovornosti za svoje riječi i djela, glas i držanje potrebno je prilagođavati situaciji te izbjegavati radnje koje ugrožavaju i štete drugima. Asertivnim ponašanjem knjižničar potvrđuje svoju vlastitu vrijednost i dostojanstvo uz istovremeno poštivanje vrijednosti i dostojanstva drugih. Pored asertivnosti brojne su druge kompetencije koje knjižničar mora imati kako bi na odgovarajući način mogao odgovoriti na zahtjeve korisnika. Na radionicama o kompetencijama i ishodima učenja u programima i izobrazbi knjižničara, održanima u sklopu projekta CUK (Cjeloživotno učenje knjižničara) bilo je riječi o i kompetencijskom profilu. Prema rezultatima radionica, kompetencije koje knjižničar treba imati kako bi uspješno i u skladu sa standardima struke obavljao svakodnevne poslove dijele se na: instrumentalne, interpersonalne i systemske. U instrumentalne kompetencije spadaju sposobnost analize i sinteze, sposobnost organiziranja i planiranja, temeljno opće znanje, utemeljenost znanja u struci, usmena ili pisana komunikacija na materinskome jeziku, znanje drugoga jezika, osnovne vještine upotrebe računala, vještina prikupljanja i upravljanja informacijama, rješavanje problema te odlučivanje. S druge strane, interpersonalne su kompetencije kritičke i samokritičke sposobnosti, sposobnost za rad

u timu, razvijene međuljudske vještine, uvažavanje različitosti i multikulturalnosti uz visoku etičku predanost. Autorica opisuje i systemske kompetencije koje se najviše odnose na sposobnost primjene znanja u praksi, razvijene istraživačke vještine, sposobnost učenja, sposobnost prilagodbe novoj situaciji, sposobnost proizvodnje novih ideja (kreativnost), razumijevanje stranih kultura i zemalja te stalna briga za održavanjem kvalitete. Svaka od navedenih kompetencija podjednako je važna u svakodnevnim interakcijama koje se odvijaju u knjižnici, svaka je i podjednako važna kako bi komunikacija omogućavala razmjenu znanja, vještina, stavova i odgovornosti.

Kada govorimo o osobnim kompetencijama koje knjižničar mora imati kako bi se izvela uspješna komunikacija sa sugovornikom, u prvom redu treba spomenuti sposobnost da sagledava široku sliku određene situacije. Nadalje, mora učinkovito komunicirati, prihvaćati izazove i kapitalizirati ih na nove mogućnosti, a ideje predstavljati jasno, uvjerljivo i samouvjereno. Osobna kompetencija kojom se odlikuje uspješan knjižničar jest sposobnost stvaranja partnerstva, saveza i suradnje na raznim razinama uz pomoć kojih gradi okruženja međusobnog poštovanja i povjerenja. Također, poštuje različitosti, podržava timski pristup, balansira u kriznim situacijama, vođa je, ali je spreman i pratiti. Kako bi uspješno obavljao svoj posao, knjižničar s dobrim osobnim kompetencijama preuzima rizike, pokazuje hrabrost i upornost s ciljem uspješnog planiranja i određivanja prioriteta. Uz navedene kvalitete mora razmišljati kreativno i inovativno kako bi prepoznao vrijednosti profesionalnoga povezivanja s drugim institucijama. Kao i mnogi drugi profesionalci, tako i knjižničar mora uspjeti uskladiti obiteljske i poslovne obveze te unatoč tome ostati prilagodljiv i pozitivan u poslovnim promjenama. Posljednja prilikom navođenja, ali ne i manje važna osobna kompetencija, sposobnost je pružanja potpore i radovanje zbog uspjeha kolega iz radnog okruženja.